

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

לקבלת גליון שבועי במייל: y.b.daskal@gmail.com

כל הזכויות שמורות ©

מס' גליון תד

ביאור בינת החכמה על "משך חכמה"

מאת: יצחק בירך דסקל, טל: 052-7611435

בס"ד פרשת וזאת הברכה תשפ"א

פיסקא ט - יב

ואין לו שום הנאה עצמית, רק שמח בחתן, היא התורה עצמה.

(לג, ד) ורז"ל¹ דרשו בפסחים מט אל תקרי מורשה אלא מאורסה. והענין, דפרק ח' שם (פז, א) איתא והיה ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי (הושע ב, יח), אמר ר' יוחנן,

אירוסין וכדו', ולאחר מכן זוכה להדבק בתורה בעצמה, בבחינת נישואין, ואין לו שום הנאה עצמית, רק שמח בחתן, היא התורה עצמה. וכן מבאר בירושלמי בבא בתרא (ח, ב) דאמרו שלשון מורשה הוא לשון ספק וכהה. והקשו, הא כתיב (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, ובודאי התורה אינה כהה ואינה לשון ספק, ומתוך הירושלמי דלפני שאדם מייגע עצמו בתורה, יש לו הרבה ספקות, והיא כהה וקשה עליו, ורק לאחר מכן כשמתייגע מוצא הרבה תורה.

ועומק כונת חז"ל מתבאר על פי מה שאמרו בפסחים (סח, ב) דתחלה כל אדם לומד להנאת עצמו, ואינו מסוגל ללמוד לשמה ממש בלתי לה' לבדו להדבק בתורה, לפיכך לא זוכה להבין התורה כראוי, אבל כשזוכה ללמוד לתורה בעצמה ללא כל פניה והנאה אישית, "אז נעשה כמעין המתגבר, וזוכה להבין אמיתת התורה", ונתגלים לו טעמי תורה. ולפי זה הכל ממש ככפתור ופרח, דבתחלה התורה באמת רק כארוסה, כיון שלומד לתועלת עצמית כארוסה שאינה שמחה בחתן עצמו, רק מההנאה שיש לה ממנו, ורק לאחר מכן בנישואין שמחה בחתן עצמו, לפיכך כשנתן משה התורה נתנה רק כארוסה, כיון שבתחלה כל אדם לומד להנאה עצמית, ורק לאחר מכן היא כנשואה, וזה עומק חז"ל שאמרו אל תקרי מורשה אלא מאורסה. [ונראה שרק כאשר עוסק בתורה לתועלת עצמו, הוא מבייש העם הארץ, שאינו יכול להביא לעצמו תועלת מהתורה, אבל כשעוסק בה כנשואה, אין העם הארץ מתקנא בו, לכן אמרו שרק כשהיא כארוסה אין לעסוק לפני עם הארץ].

[ט]

(לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב

חז"ל אמרו דמורשה מלשון ארוסה. ועומק כונתם דבתחלה לומד אדם להנאת עצמו, לפיכך התורה כארוסה, שאינה שמחה בחתן עצמו, אלא בהנאה שיש לה מחמתו, כסעודת אירוסין וכדו'. ולאחר מכן זוכה להדבק בתורה בעצמה, בבחינת נישואין,

¹ [ט] תוכן דבריו, לבאר מה שאמרו חז"ל (פסחים מט, ב) "תנא רבי חייא, כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו, שנאמר תורה צוה לנו משה מורשה, אל תקרי מורשה אלא מאורסה". ע"כ. פירוש דמשה רבינו ע"ה מסר התורה לכל ישראל, והיא גם ארוסתו של עם הארץ, [כך פרש"י], וכיון שאינו יודע לעסוק בה, ואתה עוסק בה בפניו, כאילו בועל ארוסתו בפניו ומביישו. ודברי חז"ל צריכים ביאור, מדוע נקראת התורה ארוסה של ישראל ולא נשואה. ועוד, דעל הפסוק (הושע ב, יח) וְהָיָה בְיוֹם הַהוּא נָאֵם ה' תִּקְרָא אִישִׁי וְלֹא תִקְרָא לִי עוֹד בְּעָלִי, אמרו חז"ל (פסחים פז, א) "אמר רבי יוחנן ככלה בבית חמיה, ולא ככלה בבית אביה" ע"כ. והנה כלה בבית חמיה היא נשואה, וכלה בבית אביה היא ארוסה, וכתיב ביום ההוא ישראל יהיו בבחינת נשואה, והיינו לעתיד לבוא, אבל עכשיו הם בבחינת מאורסין. וצריך ביאור בכל זה, מדוע נחשבים כארוסין ולא נשואין. ומבאר דארוסה אינה שמחה בחתן עצמו, שהרי אינה עמו רק לאחר הנישואין, אבל שמחתה היא בתועלת שיש לה מחמת האירוסין, דהיינו הסעודה וכדו', ולכן אמרו חז"ל (יבמות מג, ב) דאין שמחה באירוסין ללא סעודה, אבל בנישואין יש שמחה בלא סעודה. וזה עומק כונת חז"ל שבזמן הבית היו ישראל רק כארוסה, ששמחה בשפע הרוחני, ועל ידי זה היו מקושרים לה', ולכן בחנוכה בית המקדש אכלו ושתו ביום כיפור (מועד קטן ט, א) דהיו בבחינת ארוסה ואין שמחה אלא בסעודה, אבל לעתיד לבוא, ישמחו בהקב"ה בעצמו.

וכמו כן בענין התורה, דבתחלה לומד אדם להנאת עצמו, לפיכך התורה כארוסה, שאינה שמחה בחתן עצמו, אלא בהנאה שיש לה מחמתו, כסעודת

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

ו (סח, ב) מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשיה עביד, דעושה כן בשביל להתכבד או להתפרנס או כיוצא בזה, וכל כמה שאינו מייגע עצמו בשלמות התורה לאמיתה, לשון דיהא, כי אינו נתגלה אליו עמקי חכמה וסתריה, ואז הוא לשון ארוסה, שאין שמחה בלא סעודה, היא הנאת החומר והטבע, אבל אם אדם מייגע על דברי תורה לשמה, ואז נעשה כמעין המתגבר, וזוכה להבין אמיתת התורה, אז היא בגדר נשואה, דשמח בעצמות התורה בלא הנאת החומר כלל. וזה אל תקרי מורשה [לשון דיהא כמו שאמרו בירושלמי] אלא מאורסה, כשעביד אדעתא דנפשיה להנאת טבעו, או לאיזה מטרה זרה, אז היא אינה אצלו באמיתיות, רק דיהא. ודו"ק².

[י]

(לג, ג-ו) - (ג) אף חבב עמים כל קדשיו בידדו והם תפנו לרגלך וישא מדברתיך: (ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: (ה) ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל: (ו) יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר:

מה הוא פירוש הפסוקים וסמיכותם

(לג, ג-ו) ויתכן³ לפרש הפסוק דכתיב (שמות ד, כב) בני בכורי

חובות לאביו, ואין הבכור רוצה לפרוע להם, יכול לומר אינו נוטל ואינו פורע, שמתנה אינה בעל כורחו, אבל חלק הירושה זוכה בה בעל כורחו מיד שמת אביו, [כמבואר בטור חושן משפט סימן רעח. ואף על פי שנחלקו הר"י הלוי והראב"ד בפרטי דין זה, אבל הכל מודים שירושה באה לאדם בעל כורחו, ואינו יכול לומר שאינו יורש].

והנה ישראל הם בכור לה, כדכתיב (שמות ד, כב) "וְאֶמְרָתְךָ אֶל פְּרֻעָה פֹה אָמַר ה' בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל", ולפי זה היה לבעל דין לומר, שהתורה שנתנה לישראל היא כחלק הבכורה, שמתנה היא, ואינה נתנת בעל כורחם, ויכולים למנוע מלקבלה, אבל באמת זה אינו נכון, שהרי כפה עליהם הר כגיגית לקבלה (שבץ פח, א), ואינה כחלק בכורה אלא כירושה שבאה לאדם בעל כורחו.

ובזה מבואר פירוש כל הפסוקים, דפתח ואמר, שאל תטעה שישראל היו

ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה, והפירוש על פי מה דאמרו ביבמות דף מג, ב בשלמא נישואין בלא סעודה איכא שמחה, אלא אירוסין בלא סעודה מי איכא שמחה. והוא, שבזמן הבית היו ישראל ככלה בבית אביה, לכן היה השמחה האלקית על ידי סעודה, הוא השפעות חמרות וענינים גשמיים אשר בסיבת כולם חלה השמחה הרוחנית על הנפש, ונעשה הנפש חפשי מן עבודת החומר, והיא מקושרת לקונו יתברך, וכמו שאמרו במועד קטן דף ט, א דהיו מחנכים בית המקדש, והיו דוחים יום הכיפורים משום דשמחה בלא סעודה ליכא, עיין שם. אבל לעתיד יהיה השמחה בה', בעצמותו יתעלה, וכמו שאמרו (תענית לא, א) עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים וכל אחד ואחד מראה עליו באצבעו, שישגו שמחה מעצמות השגת אלקותו יתברך שנאמר (ישעיה כה, ט) נגילה ונשמחה בישועתו, כביכול במה שנושע הוא בעצמו. וכמו שאמרו בירושלמי פרק ד דסוכה (ג) לכה לישועתה לנו (תהילים פ, ג), לכה דייקא, ובפרט לעולם הבא שאין אכילה ושתייה וכו'. וזה ככלה בבית חמיה. שהשמחה בהחתן, ובלא סעודה איכא שמחה. והנה אמרו בירושלמי פרק יש נוחלין (בבא בתרא ח, ב) כל מקום שנאמר מורשה לשון דיהא הוא. התיבון, והא כתיב תורה צוה לנו משה מורשה. אמרין, כל כמה דלא לעי, לית דיהא סגין מניה. מכיון דאיהו לעי, משכח טובא. הנה הכוונה כמו שאמרו בפסחים פרק

[י]

³ [י] כתיב (דברים לג, ג-ו) - (ג) אף חבב עמים כל קדשיו בידדו והם תפנו לרגלך? וישא מדברתיך: (ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: (ה) ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל: (ו) יחי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר, והנה פשט הפסוקים וטעם סמיכותם צריך ביאור. ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר בבבא בתרא (קכד, א), דחלק הבכורה נקרא מתנה, דכתיב (דברים כא, יז) "כִּי אֶת הַבְּכֹר בְּנֵי הַשְּׂוֹנְאָה יִפְרִי לְתַת לוֹ פִּי שְׁנַיִם", ואי אפשר לתת מתנה בעל כורחו של המקבל, לפיכך אם יש בעלי

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

ומפותת אביו (יבמות צז, א), ואם כן, יחי ראובן ואל ימות (פסוק ו) במעשה בלהה. ודו"ק⁴.

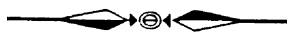
[יא]

או יתכן כי התורה אינה נבדלת בין לקטן בין לגדול, ואף משה רבינו ע"ה היה עליו כל אזהרות ועונשין כעל כל אחד מישראל, ולא יועיל רום זכות הנפש עד כי ישכון בשמים הרוחניים כמשה לבטל מצוה פרטית מעשית, וזה שאמר, כי תורה צוה לנו משה מורשה, היא ירושה תמידית בלי תנסח חלילה [כדברי רמב"ם] קהילת יעקב, פירוש לכל העדה בלי הבדל ופרוד, ואמר שמעלת

ליעקב, ואסורה לבני יעקב, ואם האבות דינם כישראל, אם כן היא מותרת לבני יעקב, דאין בישראל אלא קידושין.

ודין האבות, אם היו בני נח או בני ישראל, תלוי בקבלת התורה, דקבלת התורה נתנה לישראל שם "ישראל", והפקיעה מהם דין בני נח, וכיון שכתוב שהתורה ירושה, וכבר נתנה לאבות, אלא שלא נתן לכל ישראל כיון שלא היו אלא יחידים, אם כן האבות דינם כישראל, ובלהה מותרת לראובן בן לאה, שנושאים מפותת אביו, דיחוד אינו מידי בבני ישראל, לכן סמך ואמר (ו) ?חי ראובן ואל ימת ויהי מתיו מספר". ע"כ.

⁴ תמצית דבריו: תוכן הפסוקים, שאע"פ שישראל נקראו "בני בכורי", אין התורה כמתנת בכור, שיכול לומר שאינו יורש חלק בכורה, אלא היא ירושה מאבותינו, אברהם יצחק ויעקב, לכן בעל כורחנו אנו חייבים בה, שירש אינו יכול שלא לקבל ירושה, ולכן כפה עליהם הר כגיגית לקבלה. והטעם שלא נתנה לאבות, כי אין מלך בלא עם, והמתין עד שיהיו צאציהם שישים ריבוא. וכיון שהאבות כבר קבלו את התורה, דינם כישראל ולא כבני נח, לכן פילגשתם אינה כדין אשת איש, דלישראל אין דין אשת איש אלא בקידושין, לכן היה ראובן מותר באשת אביו יעקב, דנושאים מפותת אביו. ובביאור, מבואר היטב לשונות הפסוקים.

[יב]

ישראל, ויעלה בדעתך שישראל יש לו דין בכור, אם כן התורה היא כחלק בכורה, ואם אמר הבכור איני נוטל ואיני נותן, רשאי דמתנה קריא רחמנא (בבא בתרא קכד, א). על זה אמר דלא כן, דהם תוכו לרגליך (פסוק ג), כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת פח, א) שכפה עליהם הר כגיגית, ומתנה ליכא בעל כרחיה, לכן הוא מפרש כי תורה שצוה לנו משה, מורשה היא לקהלת יעקב (פסוק ד), ירושה היא משלושה אבות, רק מפני מה לא קיבלו התורה עד בוא משה, מפני כי המה היו אך פרטים, ואין מלך בלא עם, לכן אז בעת היות כללות ישראל ששים רבוא, אז היה בישראל מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (פסוק ה), וכיון שהתורה ירושה, וכבר יצאו האבות מכלל בני נח, אם כן בקידושין תליא מילתא, ופילגש אביו מותר, דנושא אדם אנוסת

יכולים שלא לקבל את התורה כמתנת בכורה, שהרי היו "תוכו לרגליך", היינו שכפה עליהם הר כגיגית. וזה הפירוש "אף חָבַב עַמִּים", אף שחיבב ה' את ישראל וקרא להם בני בכורי, מכל מקום "כָּל קִדְשֵׁי בְּיַדְךָ יְהִי וְהָיָה לְרַגְלֶךָ" ישראל הקדושים, היו ביד ה' בעל כורחם, שכפה עליהם את רגליו, ועל כן בעל כרחו "יִשָּׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ", שיקבל את התורה בעל כורחם.

ואם תאמר מדוע באמת כפה עליהם, והרי חלק הבכורה מתנה היא, על זה אומר (ד) תוֹרָה צֶנְהָ לְנוּ מִשֵּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלְתָּ יַעֲקֹב", כלומר, התורה כבר נתנה לאבות, והם קיבלוה מרצון והורישו אותה ירושה לנו, וירושה היא בעל כורחו.

ואם תאמר אם האבות כבר קבלו את התורה והורישו לבניהם, מדוע לא ניתנה תורה לאבות, והמתין ה' כל כך הרבה שנים, על זה כתוב, שהטעם הוא מפני שהם היו יחידים, ואין מלך בלא עם, לכן המתין ה' עד שיהיו שישים ריבוא לתת להם את התורה שיהיה ה' מלך, וזה הסמיכות והפירוש "וְיָהִי בְיִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רֵאשֵׁי עַם יַחַד שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל", ולכן לא נתנה תורה לאבות.

ובזה יבואר הסמיכות של הפסוק הבא, דהנה בבני נח אין קידושין, וכל אשה המיוחדת לבן נח היא אשת איש, ובן נח הבא עליה חייב מיתה (סנהדרין נח, ב), אבל בישראל אין האשה אשת חבירו רק בקידושין. והנה תנן ביבמות (נז, א) דנושא אדם מפותת אביו, ולפי זה, דין בלהה שהיתה פלגש של יעקב בלא קידושין, האם היא מותרת לבני יעקב, תלוי אם האבות דינם כבני נח או כישראל, דאם היה דינם כבני נח, אם כן היא אשת איש דמיוחדת

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

(לג, ב-ד) - (ב) וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָרָא
פֶּאֶרְוָן וְאַתָּה מִרְבַּבְתָּ קִדְשׁ מִימִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ: (ג) אִף חֲבִיב
עֲמִים כָּל קִדְשֵׁי בְּיָדָךְ וְהֵם תִּכְוֶה לְרַגְלֶךָ יִשְׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ: (ד) תִּזְרָה
צִנָּה לְנוּ מִשֶּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלְתָּ יַעֲקֹב:

מהו פשט הכתובים, וסמיכותם

(לג, ב-ד) תורה צוה לנו משה מורשה. רבותינו⁵ זכרונם לברכה
אמרו (שבת פח, א) קימו וקיבלו (אסתר ט, כז), קיימו מה שקבלו
כבר, דעת כהן היה מודעה רבא לאורייתא. והענין, דכפה עליהם

נסתרת, והעולם מתנהל בדרך הטבע, אי אפשר לקיים את התורה וללכת נגד
טבע העולם ואנשיו, כי הטביע הבורא יתברך טבע בעולם, הן בהנהגה והן
בכל העולם, ולא יכולנו לנהוג הפוך מכל העולם, זו המודעה רבה
לאורייתא, שקבלת התורה היא להתנהג על פי תורה רק כאשר יש הנהגה
ניסית.

ועל זה שפיר אמר רבא, שכאשר ישראל היו בימי אחשוורוש, שאז היתה
הנהגת ה' נסתרת, וישראל היו עבדי אחשוורוש כדאיתא בגמ' (מגילה יד, א)
ואף על פי כן מסרו נפשם לקיום התורה, הוי קבלה שלמה.

עוד יש להקדים, דלשון "ימין" מורה בכל מקום על גילוי אלוקות והנהגה
נגלית של ה' יתברך, ולשון "יד" הוא שמאל, והוא מורה על הנהגה מוסתרת
בטבע, ונרמז זה בלשון הכתוב (ישעיהו מח, יג) "אִף יָדִי יִסְדֶּה אֶרֶץ וַיִּמְיֵנִי
טַפְּחָה שָׁמַיִם", דצריך ביאור, מדוע יד כתוב על ארץ, וימין על שמים, אבל
לפי המבואר הוא כפשוטו, דיד הוא הנהגה מוסתרת, וארץ מתנהגת בהנהגה
מוסרת, אבל שמים הוא הנהגה גלויה של אלוקות, לכן כתוב ש"ידי", היא
הנהגה של הטבע, יסדה ארץ, אבל בשמים "ימיני", הנהגה גלויה, טפחה.
הנה נתבאר, שקבלו ישראל את התורה בשתי פעמים, בפעם הראשונה
בשעה שהיה גילוי אלוקות במתן תורה, ועל זה יש להם מודעה לאורייתא,
ובפעם השנייה כשהיו עבדים לאחשוורוש, והנהגת הבורא היתה מוסתרת,
ואז קיבלו שוב, ועל זה אין להם מודעה לאורייתא, וידוע שירושא אין לה
הפסק.

ולאחר הקדמה זו יתבאר לנו פשט הפסוקים וסמיכותם ככתור ופרח, שכל
זה מפורש כאן בתורה.

(ב) וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָרָא פֶּאֶרְוָן וְאַתָּה מִרְבַּבְתָּ
קִדְשׁ מִימִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ, פתח הכתוב בקבלת התורה במתן תורה
שהיה גילוי אלוקות, לכן כתוב "ימין, ו"סיני" לאחר מכן מפרש הכתוב את

משה היה שהיה בישרון מלך, וכמו שמלך צריך לשמור כל דברי
התורה ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל (יז, כ) כן היה משה,
ובהתאסף עם יחד שבטי ישראל, שכל גדולת משה והנהגתו
האלקי היה עבור ישראל, וכמאמר רז"ל במכילתא פרשת בא,
עין שם.

[יב]

⁵ [יב] הפסוקים (דברים לג, ב-ד) - (ב) וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינֵי בָּא וְזָרַח מִשְׁעִיר
לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָרָא פֶּאֶרְוָן וְאַתָּה מִרְבַּבְתָּ קִדְשׁ מִימִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לְמוֹ: (ג)
אִף חֲבִיב עֲמִים כָּל קִדְשֵׁי בְּיָדָךְ וְהֵם תִּכְוֶה לְרַגְלֶךָ יִשְׂא מִדְּבַרְתֶּיךָ: (ד) תִּזְרָה
צִנָּה לְנוּ מִשֶּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלְתָּ יַעֲקֹב, צריכים ביאור, הן בפשט והן מה היא
סמיכותן, ומדוע פתח בימין ומסיים ביד וכו'.

ומבאר המשך חכמה, בהקדים מה שאמרו חז"ל בשבת (פח, א) שכפה
עליהם לקבל את התורה הר כגיגית. ויש לתמוה, שהרי אמרו נעשה ונשמע
(שמות כד, ז) ומדוע היה צריך לכפות עליהם הר כגיגית. ופירשו הקדמונים
[לא מצאתי] דכפיה זו הוא שהגביה השגתם עד למאור, והראה להם שכל
העולם תלוי בקבלת התורה, לכן לא היה זה קבלה מרצון אלא בהכרח.

אלא שלפי זה יש לדקדק, מה הוא שאמר רב אחא בר יעקב (שבת, שם)
"מכאן מודעה רבה לאורייתא", ופירש רש"י וז"ל "מודעה רבה - שאם
יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם - יש להם תשובה,
שקבלוה באונס" עכ"ל. והרי לפי הקדמונים לא קבלו באונס, אלא השיגו
באמת חשיבות התורה, ואיך יכולים לומר שלא מקיימים כי נאנסו, להפך,
לאחר שהשיגו כל כך מעלת התורה, עוד יותר הוא טענה עליהם שלא קיימו
התורה. ועוד יש לדקדק, דרבא אמר (שם) "אף על פי כן, הדור קבלוה בימי
אחשוורוש. דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו
כבר", והוא פלא, הרי ביותר קבלו ברצון בשעת מתן תורה, שהשיגו ההכרח
של קבלת התורה.

אבל הביאור בזה, שישאל יכולים לומר להקדוש ברוך הוא, שהטעם שלא
קיימו את התורה, כי קבלוה בשעה שהיה השגחת הבורא יתברך גלויה,
והיתה הנהגה ניסית, אז היה אפשר לקבל את התורה, היינו להתנהג על פי
תורה, כי הנהגה זו אינה נגד טבע העולם, כי העולם כולו רואה את השגחת
ה' הניסית, אבל לאחר מתן תורה, ושנותם במדבר, כאשר השגחת ה' כבר

משך חכמה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה

ולזה אמר, ה' מסיני בא כו' מרבבות קודש מימינו, מתכלית הגלוי הנסיית, אש דת למו, על זה יש מודעא, אבל כשאף חובב עמים, רצונו לומר בעת השם יתברך באף על ישראל, וחובב עמים, כמו שפרשו במדרש משל למי שכועס על בנו מחבב את בן חורגו להקניט את בנו, וכל קדושי היינו ישראל וארץ ישראל, מתנהגים בידך, יד שמאל, ובכל זאת הם תוכו לרגליך ישא מדברותיך, ומרבים צום ומוסרים על מצותיו, אז תורה צוה כו' מורשה קהלת יעקב, שירושה היא לעולם, ולא מועיל מודעא וסילוק לעולם. ודו"ק⁶.

הר כגיגית פירשו הקדמונים, שהוא, שהשכילו תכלית ההשגה העליונה, וראו כי הוא דבר הכרחי, והתורה היא קיומו של מעשי שמים וארץ, וענין המודעא דאמרו כשאנחנו בהשגה העליונה, אז היינו יכולים לקיים, אבל כשהנהגה האלקית מסתתרת בטבע, אז אין אנו יכולים להתנהג על פי התורה, אמנם בימי אסתר שההשגחה היתה מסתתרת, וישראל היו עבדי אחשורוש ובכל זאת מסרו נפשם, הוי קבלה שלמה. והנה ימין הונח על הגלוי מסוד אלוק והנהגתו, ויד שמאל הוא הנהגה המסתתרת בטבע, לכן אמר (ישעיה מח, יג) ידי יסדה ארץ, וימיני טפחה שמים.

קבלת התורה השניה.

(ג) "אף חבב עמים" היינו בזמן הסתר, שה' היה מראה חיבה לעמים אחרים, על פי המדרש [לא מצאתי. אבל כעין זה יש בילקוט שמעוני (וזאת הברכה, רמז תתקנא) אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, חרון שאתם עושים לפני, הוא מחבב את האומות העולם לפני], של מי ששונא את בנו הוא מחבב את בן חוגרו להכעיס את בנו, כך הקדוש ברוך הוא כביכול הראה חיבה לאומות העולם בהצלחתם.

"כל קדושי בידך", פירוש שכל קדושי, הם ישראל וארץ ישראל, היו בהנהגת ה' מוסתרת, ביד שמאל, "בידך".

"יהם תפן לרגלך ישא מדברותיך" אבל אף על פי כן, ישראל נכנעו ומסרו נפשם לה' להיות תחת רגליו, מרבים צום, ומוסרים נפשם על מצות ה' לישא את דברי התורה.

"(ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", ואז כיון שקבלו את התורה בזמן הסתר כזה, נעשתה התורה ירושה לישראל, ומיושב הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: פעמיים קבלו ישראל את התורה. האחת, בסיני, כשהיה הנהגה אלוקית גלויה, וראו בשכלם שללא התורה אין קיום לעולם, ועל קבלה זו, יש להם טענה לה', שכאשר יש הנהגה מוסתרת אי אפשר להתנהג נגד כל העולם, ולכן לא קיימוה. אבל קבלו את התורה בפעם שניה בנס של המן, אף על פי שהיתה הנהגת ה' מוסתרת, ומאז כבר אין להם טענה מדוע שלא לקיים את התורה, ולכן, מאז התורה ירושה. וביאור פשט הכתובים עיין בביאור.

